

TAMMI

PIRJO
TUOMINEN

*Puutalokaupungin
naiset*

PIRJO
TUOMINEN
Puutalokaupungin naiset

TAMMI
HELSINKI

PIRJO TUOMISEN ROMAANIT

- Charlotan tarina, 2021
Vallasrouva, 2020 (Rosa Balck -sarja)
Opettajatar, 2019 (Rosa Balck -sarja)
Tulen väri punainen, 2017
(Maria Manner -sarja)
Hiljaiset huvimajat, 2016
(Maria Manner -sarja)
Varjo vierellä käy, 2015
(Mailis Sarka -sarja)
Toinen silmä päivä, toinen yö, 2014
(Mailis Sarka -sarja)
Muistatko Marjatan?, 2013
(Mailis Sarka -sarja)
Silkkipunos, 2012 (Mailis Sarka -sarja)
Tuonelan joutsen, 2011
(Mailis Sarka -sarja)
Perintömaat, 2010
Naistenvalssi, 2009
Kotiopettaja, 2008
Maan nälkä, 2007 (Satakunta-sarja)
Alakuloinen romanssi, 2006
Linnat, 2005
Vihreät oksat, 2004
Kultavainiot, 2003 (Satakunta-sarja)
Sillat yli joen, 2002 (Satakunta-sarja)
Itkevät syvät vedet, 2001
(Satakunta-sarja)
Mies metsätieltä, 2000
Täydellinen nainen, 2000
Kaarina Hannuntytär, 1999
Tulen pojat, veden tyttaret, 1998
(Kokemäki-sarja)
Kuningasväylä, 1997 (Kokemäki-sarja)
Suuren joen maa, 1996
(Kokemäki-sarja)
Hakaniemen kaunis Helene, 1995
Huvila Aurinkorannikolla, 1994
Ylpeät purjeet (Alaska-sarja), 1993
Villit vedet (Alaska-sarja), 1992
Hovikosken valtiatar, 1991
(Suuriruhtinaanmaa-sarja)
Ruukinkartanon rouva, 1990
(Suuriruhtinaanmaa-sarja)
Kenraalitar, 1989
(Suuriruhtinaanmaa-sarja)
Edustusrouva, 1987
Herrasmies, 1987
Jälkeemme kukkiva maa, 1986
Puoliherran huone, 1986
Nukkeleikki, 1985
Puhtaana käteen, 1984
Keskeneräinen elämä, 1983
Sinun vuorosi tulee, 1983
Myrttiseppeleet, 1982 (Viipuri-sarja)
Arvoisa rouva Marie, 1981
(Viipuri-sarja)
Tuuliajolla, 1980
Sinisilmä, 1979
Mariaana, Vantaan tytär, 1978

© Littorella Oy ja Tammi 2022

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-3559-2

Painettu EU:ssa

HENKILÖT

PERILLISTENKATU 10 LAPPEENRANNASSA

Lahja Pöyhönen, mummo
Tobias Pöyhönen, vaari
Hanna, heidän tyttärensä
Toivo Honka, Hannan mies
Viena, Hannan ja Toivon tytär
Helmi Kaja, Hannan sisko
Kari, Helmin poika
Aatos, Hannan ja Helmin velivainaja
Kerttu ja Kirsti Kuhanen, vuokralaisia

REVON MAATILA TAIPALSAARELLA

Ada Repo, vanhaemäntä
Kalle, hänen poikansa
Mirja, Kallen vaimo, nuoriemäntä
Elsa ja Marja, Kallen ja Mirjan tyttäret

ARVOLAN MAATILA TAIPALSAARELLA

Linnea Arvola, vanhaemäntä
Jukka, Linnean edesmenneen esikoispojan Eliaksen poika
Liisa, os. Lepola, Jukan vaimo
Lauri, Jukan ja Liisan poika

ARVOLAN KAUPUNKIKOTI JA RANTAHUVILA

Johannes Arvola, lakimies, Linnean nuorempi poika

Viola, hänen vaimonsa

Martti, Johanneksen ja Violan poika

Anneli, os. Lindh, Martin vaimo

KALLIOLAN TILA VARSINAIS-SUOMESSA

Verner Honka, Vienan isoisä, pappa

Alina, hänen vaimonsa, Vienan isoäiti, mamma

LAPPEENRANNAN KESKUSSAIRAALA

Veli Ukkola, tohtori

Brita, hänen vaimonsa

Tommy ja Mikael, heidän poikansa

LAPPEEN KUUSIMÄKI, PELTOSTEN KOTI

Usko Peltonen, myyntiedustaja

Sanna, hänen vaimonsa

Elli, Sannan äiti

MUITA HENKILÖITÄ

Meeri Kouhi, historian lehtori

Marjut Saari, Vienan ystävä

Olli Rantavuori, Vienan nuoruudenihastus

Juha Virta, Vienan ensimmäinen poikaystävä

Esa Rautio, Vienan toinen poikaystävä

Esko Nurminen, lääkäri

I

Vuosi 1939 alkaa

1. luku

Linja-auton sisäilma oli tukahduttavaa ja haisi pahalle. Lahja Pöyhönen istui kuljettajan takana etuistuimella, ja silti huono olo pyrki kurkkuun. Maantie mutkitteli, pakkanen oli edellis-yönä vaihtunut suojasääksi ja auto luisteli uhkaavasti mäkisissä kaarteissa.

Onneksi saavuttiin lossirantaan ja oli pysähdyttävä odottamaan, kun lossi läheni verkkaisesti jäiden reunustamalla väylällä. Lahja huokaisi syvään ja otti kopasta voileivän. Hän mutusteli sitä hitaasti kuunnellen kuljettajan ja puolihumalaisen isännän sanailua.

Lahjalla oli jo kiire kotiin Lappeenrantaan. Kummallista miten kotihuolet aina nousivat mieleen paluumatkalla, vaikka hän oli unohtanut ne Taipalsaarella kutoessaan valmiiksi keskeneräistä mattoa. Oli ollut huojentavaa jutella kaikessa rauhassa Revon vanhanemännän kanssa ja poiketa kyläilemään läheiseen Arvolan maataloon.

Lahja oli tuntenut niin Revon kuin Arvolan emännän iät ja ajat. Tuttavuus oli alkanut jo ennen vapaussotaa ja jatkunut vuosikymmenestä toiseen. He olivat tutustuneet torilla, missä ympäristön maalaisemännät kaupittelivat maatilansa tuotteita, ja kun Lahja oli perustanut kappaliikkeen, jossa oli tarjolla

hyvälaatuisia ja kohtuuhintaisia päällystakkeja niin miehille kuin naisille, olivat emännät tulleet hänelle asiakkaisiksi.

Revon vanhaemäntä Ada oli Lahjaa kymmenkunta vuotta vanhempi eli seitsemissäkymmenissä. Arvolan Linnea-emäntä oli heistä vanhin, mutta vielä hyvissä voimissa. Sekä Ada että Linnea olivat leskiä ja hallitsivat edelleen maatilojaan lujalla otteella.

Oli huokaistava menneitä ajatellessa! He olivat olleet nuoria, voimakkaita naisia, kenties parhaimmillaan. Nyt ikä painoi heitä kaikkia. Mutta ystävyys ei ollut haalistunut.

Lahja oli joulun mentyä matkannut härkäviikoiksi Taipalsaarelle mattoa kutomaan. Tobias, Lahjan mies, oli jäänyt työhönsä rullatehtaalla. Kotitalossa Perillistenkadulla elettiin tammikuun pitkäväteisiä viikkoja. Ainoa Lahjan mielessä pyörivä asia oli nuoremman tyttären Hannan tila. Hanna odotti viimeisillään lasta, ja tuleva isä oli Viipurissa taistelukoulussa.

No, oli turha kantaa huolta. Hannan isosisko Helmi pitäisi yllä järjestystä talossa ja huolehtisi kaikesta. Olkoon Helmi miten hankala tahansa, komennon pidossa häntä luotettavampaa ihmistä oli vaikea löytää.

Linja-auto keinahteli vaivalloisesti lossille. Jos sattui ankara pakkastalvi, salmen yli päästiin talvitietä pitkin. Mutta tammi-kuinen jää ei useinkaan vielä kantanut linja-autoa. Salmen ylitys saattoi kesäkaudella olla mukavaakin, mutta talvisin Taipalsaari näytti luontonsa saaristokuntana. Lossilta olikin huojentavaa päästä takaisin kovalle maankamaralle.

Linja-auto eteni verkkaiseen tapaansa Kuivaketveleen, Voisalmen ja Tyysterniemen kautta. Kaupunkia lähestyttäessä rikkihappotehdas paljasti hajullaan sijaintipaikkansa. Jo tavoitettiin Pallon kaupunginosa, ja linja-auton piti ponnistaa kaikki voimansa noustakseen jyrkkää mäkeä kohti keskustaa ja linja-autoasemaa.

Lappeen suuri puukirkko seiso i aseman vieressä. Se oli aikoinaan rakennettu maantien poskeen, mutta näytti nyt miltei tunkeutuvan Valtakadulle.

Lahja laskeutui kankein jsenenin autosta ja katseli ympärilleen. Huojentuneena hän huomasi Helmin astelevan kohti. Muut matkustajat silmäilivät Helmin turkkia ja otsalle pukevasti painettua hattua. Maalaisten mielestä Helmi epäilemättä näytti hienolta kaupunkilaisrouvalta.

”No, lysit tulla vastaan”, Lahja sanoi ja luovutti painavan ruokakorin tyttärensä haltuun. Mattokrn hän piti kainalossaan.

Lunta lojui korkeina valleina kadun reunassa, ja jalkakäytävät olivat liukkaat. Kävely matka sujui kuitenkin kuin huomaamatta Helmin puhellessa taukoamatta omista asioistaan. Häneltä sai tuskin sanaa siitä, miten Hanna-sisko jakseli suuren vatsansa kanssa.

Taipalsaaren kuulumisia Helmi ei kysynyt sanallakaan. Mitäpä niistä, Helmi eivät maalaiset kiinnostaneet.

Hattukaupan näyteikkunan edessä Helmi pysähtyi.

”Onpa hieno kevthattu! Voi kun tämä talvi pttyisi pian.”

”Sinä eltt yksin pari modistia”, Lahja pilkkasi. ”Eletään nyt ensin tammikuun loppuun.”

Helmi pääsi onnellisesti muiden puotien ohi. Kemikalion kulmalla he kääntyivät sivukadulle. Pian oltaisiin kotona.

2. luku

Äidin ja tyttären silmien eteen avautui lyhyt ja kapea Perillistenkatu. Se kaartui kodikkaasti ja toi mieleen paljon vanhempien kaupunkien kujat.

Katua reunustavat tontit oli lohkottu kaupungin vuokra-
maalle. Alueelle oli hyvää tarkoittaen ohjattu väkeä, joka suurin
ponnistuksin pystyi kyllä kohottamaan paikalle rakennuksen,
mutta ei ostamaan maata. Ei ollut syytäkään myydä maa-
alueita, koska kaupunki saattaisi tarvita maat myöhemmin
parempiin tarkoituksiin.

Katua reunustavat talot olivat puusta rakennettuja, ja miltei
jokaiseen oli sijoitettu useita vaatimattomia asuntoja, joissa oli
vain kamari ja keittiö. Talot kohosivat suoraan kadusta, sillä
jalkakäytäviä lienee pidetty tilan tuhlauksena. Niinpä talven
lumet jouduttiin kokoamaan rakennusten seiniä vasten, ja
keskelle jäi kapeanpuoleinen kulkuväylä. Koska isoja kuor-
mia liikkui harvoin, autoista puhumattakaan, leikkivät lapset
huoletta kadulla.

Sisäänkäynti taloihin sijaitsi pihan puolella. Kadun varrelle
sijoitettua paraatiovea pidettiin herraskaisena ylpistelynä. Kun
tulija astui kapeasta portista pihaan, hän siirtyi samalla talon
omistajan yksityisalueelle. 1930-luvun lopulla olivat pienet

puutarhat jo ehtineet kehittyä lehteviksi, kesäisin sireenit tuoksuivat kadulle asti ja omenapuut taivuttivat kukkivia oksiaan ohikulkijan ylle. Pihakoivut olivat jo kasvaneet niin suuriksi, että lapsille voitiin ripustaa kiikkuja niiden oksien varaan. Pihoilta oli tuotu myös puutarhakeinuja, hiekkalaatikoita ja jokunen leikkimökkikin.

Pihojen perällä kohosi liiterirakennus. Jokaisella asunnolla oli oma puuliiteri, koska hellat ja uunit lämmitettiin puulla. Monessa talossa oli pyykkitupa, mutta saunoja harvassa, sillä väki oli tottunut menemään lauantaisin yleiseen saunaan. Kellareita oli kaivettu päärakennuksen tai liiterin alle, sekin oli välttämättömyys, koska muuta kylmätilaa oli niukasti, korkeintaan jokin sulaani eli säilytyskomero kylmässä eteisessä.

Kaupunki ei ollut katsonut välttämättömäksi ohjata alueelle vesijohtoja tai viemäreitä. Vesi oli aluksi noudettu kaivosta katujen risteyksessä, mutta myöhemmin samalle paikalle saatiin terveysyistä vesijohto ja vesiposti. Sieltä vettä tuotiin ämpäreissä tai tiinuissa, kesällä käsikärryillä ja talvella vesikelkalla.

Talojen likavesi kannettiin ulos laskiämpärillä ja heitettiin likakaivoon. Se oli parhaissa taloissa siisti, kannen kattama laitos, mutta toisaalla saattoi olla huolimattomampaa.

Käymälä, huussi, oli talon keskeinen käyntipaikka. Se oli yleensä rakennettu hieman korkeammalle, joten sinne johti muutama porrasaskelma. Reikiä oli talon asuntojen määrän mukaan vain muutama tai pitkä rivillinen. Talon omistaja oli saattanut myös rakentaa perheelleen yksityisemmän huussin ja vuokralaisille yhteisen. Elämä ei ollut kovin yksityistä, jokaisen oli pakko astella käymälään tarpeen vaatiessa, ja toisinaan sinne saapui yhtä aikaa muitakin. Lapset saattoivat tarkoituksellakin ottaa kaverin mukaan kotoisaksi kakkakummiksi.

Perillistenkatu ei ollut pikkusievä. Rakennustarvikkeet

rasittivat ankarasti laihanpuoleisia kukkaroita ja työt tehtiin usein talkoovoimin. Kaikesta suunnittelun ja kontrollin puutteesta huolimatta taloista tuli kestäviä, sillä käytettävissä oli tottuneita ammattimiehiä, jotka osasivat asiansa. Kun rakennuksiin ei johdettu vettä, ei tunnettu vesivahinkoja. Sokkelit olivat korkeita ja tuulettuivat hyvin, ja katot niin jyrkkiä, että lumi valui itsestään alas. Useimmat näistä taloista selvisivät kahden sodan pommituksista, mutta eivät nyky aikaistamisen ja uushygienian aallosta, joka pyyhkäisi ne pois sodan jälkeen.

Lahja Pöyhösen talon numero oli kymmenen. Hän asui miehensä Tobiaksen kanssa talon avarimmassa huoneistossa. Tosin siihenkin kuului vain kamari ja keittiö, mutta kamari oli suuri ja sen jatkeena oli kaunis tilava lasikuisti.

Nyt keittiössä oli lämmintä, ja lieden reunalla odotti kahvipannu myssyn alla. Hanna oli leikannut pullapitkosta siivuja ja järjestänyt kuivakakun palat kauniiseen ympyrään jalalliselle lasiasetille. Kupit oli katettu kamarin pöydälle juhlistamaan äidin kotiinpaluuta.

”Onpa mukava olla taas kotona”, Lahja huokaisi riisuttuaan pitkän, painavan takkinsa ja laitettuaan sen eteisen korkeaan kaappiin.

Hannan katseessa oli loistanut iloinen huojennus äidin paluusta, kai tytärtä hiukan huolestutti edessä oleva synnytyks. Hanna ja Lahja eivät tarvinnut suuria sanoja tai eleitä kertomaan keskinäisestä hellyydestään.

Helmi puolestaan ei kaivannut katseiden ilmaisemaa kiintymystä. Hän touhusi eteisen ruokasulaanissa järjestämässä Lahjan tuomia ruokatarpeita. Kääröissä oli sianlihaa ja munia Revon tilalta. Arvolan antimia olivat vehnäjauhot ja kaunis kimpale voita. Pullosta löytyi paksua kermaa, ja sen Helmi toi saman tien nekassa kahvipöytään.

”No, Hanna, millainen on olosi?” Lahja kysyi heidän istuuttuaan kahvipöytään.

”Ihan hyvä, kävelimme eilen Helmin kanssa Helsingintietä Kuusimäen kylään kaupungin rajalle saakka.”

”Ja sinä jaksoit? Sehän teki miltei kuusi kilometriä edestakaisin!”

”Hyvin Hanna selvisi”, Helmi tokaisi nielaistuaan pullapalan. ”Pelkäsin kyllä koko ajan, että lapsivesi livahtaa maatielle.”

Hanna nauroi. ”Voi sisko rukkaa! Ei minussa muuta vikaa ole kuin tämä vatsa, mutta eipä sekään ole kovin iso. Kyllä siellä sentään joku elävä potkii niin että sattuu.”

”Ole tyytyväinen niin kauan kuin se pysyy siellä”, Helmi sanoi. ”Kohta se kiljuu niin että kaikkien korvat halkeavat.”

”Olehan siinä”, Lahja tivahti. ”Muistapa vain, miten oma mukulasasi elämöi niin, ettei kukaan saanut silmään unen hiventä.”

Helmi sulki suunsa. Hän ei halunnut Lahjan muistuttavan pojan syntymästä.

”Missä Kari on?” Lahja kysyi vilkaisten kohti kattoa. Helmin koti, kamari ja keittiö, oli talon yläkerroksessa.

”Päiväunilla”, Helmi sanoi. ”Oli aamupäivän Hannan kanssa kun minä olin töissä. Hohhoijaa, onneksi on lauantai ja huomenna saa nukkua pitkään. Ota, äiti, poika yöksi alakertaan, niin se ei herättele minua ani varhain.”

”Sinä tuumit, ettei siitä ole väliä, jos Tobias ja minä joudumme heräämään kukonlaulun aikaan?” Lahja hymähti.

”Niin te muutenkin teette.”

Lahja ja Hanna vaihtoivat silmäyksen. Helmi nyt oli tuollainen.

Kahvin juotuaan Hanna tiskasi kupit ja meni omalle puolelleen. Hänellä ja Toivolla oli käytössään kadunpuoleinen asunto, siinäkin kamari ja keittiö. Helmi kipusi ylös eteisessä nousevia portaita. Hän asui poikansa Karin kanssa yläkerran pihanpuoleisessa asunnossa, kun taas kadunpuoleinen keittiö ja kamari oli vuokrattu.

Lahja istuutui keinutuoliin. Katse kiersi kamaria. Valoa antoivat kaksi kulmittain olevaa ikkunaa sekä lasiovi kuistille. Hanna oli lämmittänyt kaakeliuunin. Lahja näki itsensä korkeasta peilistä, jonka hän oli saanut nuorena lahjaksi palveluspaikastaan venäläisen upseerin perheessä.

Oli mukava palata kotiin kaupunkiin. Toki Revon ja Arvolan maatiloilla asuttiin väljemmin tilavissa päärakennuksissa, mutta kaupunkilaiselämässä oli silti puolensa.

Lahja oli toivonut, että Tobias olisi odottanut kotona. Rullatehtaalla tehtiin lauantaisin lyhyt työpäivä. Harmitti. Miehet olivat jääneet kallistelemaan pulloa, ja Tobias tulisi aikanaan pöhnäisenä ja katuvana.

Lahja antoi jalallaan keinutuolille vauhtia. Keinunta oli omiaan rauhoittamaan niin itkevää lasta kuin huolestunutta vanhusta. Talossa oli kolme asiaa, joista ei puhuttu, ikään kuin ne vaikenemalla katoaisivat. Tobiaksen ryyppääminen oli asia numero yksi.

Tobias oli ollut toimelias ja aikaansaapa mies, mutta hyväluontoinen. Häntä oli käytetty hyväksi pulavuosien ja velkojen alkaessa painaa laajaa tuttavapiiriä ja asiakkaita. Tobias onneton oli mennyt laittamaan nimensä takaajana velkakirjoihin, ja kun pula oli iskenyt kovalla kädellä, hän oli joutunut maksumieheksi. Siinä oli mennyt perheen omaisuus, kauppapuoti, ruokala ja kiinteistöt. Oli jäänyt vain sen verran Lahjan taskunpohjalle, että hän oli saanut ostetuksi Terijoelta purettavan hirsitalon ja rahtauttanut sen Lappeenrantaan. Niin

oli tämä talo noussut kaupungin vuokratontille Perillistenkadun varrelle.

Tobias oli ollut nöyryytetty ja häpeissään. Lahja oli aikansa soittanut suutaan ja nipistänyt sen sitten ikiajoiksi kiinni. Mutta Tobias oli alkanut ryypiskellä. Harvoin hän enää oli pahasti juovuksissa, mutta tissutteli hiljakseen pullojaan kätkien. Lahja ei sanonut sanaakaan.

Olisi ehkä pitänyt, mutta hän ei jaksanut. Olkoon.

3. luku

Lappeenranta tunnettiin punatiilisistä kasarmeistaan, mutta se oli perusolemukseltaan puutalokaupunki.

Kun meneillään olevan vuoden 1939 kevättalvella lähti Lappeenrannan keskustasta astelemaan etelän suuntaan Kauppakatua pitkin, ohitti pitkiä matalia puutaloja, joissa sijaitsi kauppapuoti toisensa vieressä. Vasemmalle jäi laaja kirkkopuisto, jossa seiso i yksinäinen kellotorni raakkuvien naakkojen vartioimana. Sen lähellä sammaloitui joitakin vanhoja hautakiviä.

Kun vastamäki vaihtui pitkäksi myötämäeksi, jäi sivukadulle vaatimaton virvoitusjuomatehdas vieressään pyöreä rakennus, joka oli joskus toiminut saunana, mutta oli nyt kotelotehdas. Suunnilleen siltä kohdalta erkani Perillistenkatu, puutalojen reunustama kapea kadunväylä.

Jos pysähtyi numero kymmenen kohdalle, näki keltaisen mansardikattoisen talon, jonka puutarhan puolella oli kookas lasikuisti. Tämä oli Lahja Pöyhösen talo.

Kaupunki oli pieni, muttei vaatimaton, sillä se oli vanha arvonsa tunteva varuskuntakaupunki. Sen monikerroksisessa kaupunkikuvassa varuskunnalla oli tärkeä osansa. Kaupungin kerma oli asettunut asumaan keskustan lähelle upouusiin

kerrostaloihin tai Kimpisen kauniiden rinnekatujen varsille. Työväestö rakensi tupansa Palloon, Tykkiin ja Kelttuun. Siihen väliin jäi laaja puutalokaupunki, johon sijoittui paljon ammatti- väkeä ja käsityöläisiä sekä virkamiehiä, jotka olivat koonneet kylliksi varallisuutta rakentaakseen useita asuntoja käsittävän talon ja siirtyneet samalla myös vuokranantajiksi.

Lahjan talossa oli neljä asuntoa, kaksi suurempaa alakerrassa ja kaksi vähän pienempää yläkerrassa. Kussakin oli kamari ja keittiö, minkä katsottiin hyvin riittävän perheelle.

Lahjan keittiö oli perheen, suvun ja talon keskipiste. Se oli pihan puolella, lähellä ulko-ovea. Ovet olivat päivisin aina auki, ja tulijan oli helppo nousta matalat ulkorappuset, astella pimeähkön eteisen poikki ja ylittää keittiön matala kynnyks.

Keittiössä oli aina väkeä. Tulijaa tervehdettiin iloisesti ja sillä tavalla ohimennen ikään kuin sisään olisi tullut joku perheenjäsen.

Oven vieressä oli tilava vesisanko ja siinä kellui koussikka, jolla kaikki saivat ammentaa vettä huulilleen. Tapa oli varmasti ikivanhaa vieraanvaraisuutta. Siinä lähellä seisoivat myös kulunut komuutti. Sen korkeasta, Arabian unikkokuvilla koristetusta vesikannasta kaatoi työstä saapuva miesväki vettä vatiin, pesaisi kätensä, huuhtaisi kenties kasvonsa ja kaatoi lopuksi veden laskiämpäriin. Naulakossa riippui isoilla monogrammeilla koristettu pyyheliina.

Keittiöön kannettiin vesi korttelin vesipostista, ja käytetty vesi heitettiin likakaivoon pihan perällä. Se oli naisten työtä.

Pitkänomaisen keittiön vasemmalla seinällä oli ovi, joka johti tilavaan kulmakamariin. Huomion vei kuitenkin suuri liesi ja leivinuuni. Ne Lahja oli muurauttanut hirsitaloa rakennettaessa 1930-luvun alussa. Suuren muurin toisella puolella kamarissa seisoivat korkea vaaleankellervä kaakeliuuni.

Lahja ei osannut kuvitella elämää ilman leivinuunia. Hänen savolaisessa synnyinkodissaan miltei kaikki ruoka oli valmistettu uunin hitaassa, lempeässä lämmössä pitkään hauduttamalla. Lahja leipoi itse ruisleivän omaan tarkasti säilytettyyn juureen. Uunissa hän haudutti kalakukot ja nauriskukot, siellä makeutui hitaasti puolukkapuuro.

Liedessä paloi miltei taukoamatta tuli. Siinä valmistuivat keitot ja läskisoosit. Kahvipannu oli aina kuumana. Itse paahdettiin kahvipavut ja sikuri. Lahja oli taitava puristamaan kahvipannun kahvaa, joten tulija sai aina kupillisen kuumaa.

Keittiön varusteet olivat vaatimattomat. Oli toki vähäistä työtilaa, kaappia ja sivupöytää, mutta kuin ihmeen kautta herkut valmistuivat tässäkin ahtaudessa.

Ikkunan edessä seisoivat ruokapöytä pitkä sivuikkunaa vasten. Sen kummassakin päädyssä oli tuoli ja toisella pitkällä sivulla kaksi tuolia. Ikkunasta näkyi koko piha, pitkulainen ulkorakennus, keinu, hiekkalaatikko ja katolle johtava tikapuupari. Leveät tikkaat täyttivät kaupungin palolaitoksen määräykset. Puutalokortteleissa riehahti helposti tulipalo, ja varalla oli pidettävä suippopohjaisia punaisia paloämpäreitä sekä mittava, koukulla varustettu keppi.

Kaupungin tapoihin kuului poiketa kuin ohimennen naapureihin ja sukulaisiin. Heitä riitti katkeamattomana virtana Lahjan keittiöön, ja jos joku ei moneen päivään saapunut, ihmeteltiin miksi häntä ei ollut näkynyt.

Lahjan kolme siskoa ja Tobiaksen kolme veljeä poikkesivat taloon harva se päivä, samoin Hannan ja Helmin serkut. Elämä oli yhteistä, kaikki ilot ja surut jaettiin. Lahjalta riitti aina lohdutusta, neuvoja ja kouriintuntuvaa apua.

Tobias ja hänen veljensä olivat ottaneet puolisoikseen sisarukset, ja niin seuraavassa polvessa oltiin kaksinkertaisia

serkkuja. Lahjaan oli totuttu luottamaan myös rahapulmissa, ja kun hän itse sitten joutui pulavuosina rahavaikeuksiin Tobiaksen takausten takia, sukulaiset olivat ihmeissään.

Lämminhenkinen romaani lappeenrantalaisesta puutaloyhteisöstä ja suurperheen naisista, jotka jättivät jälkensä toistensa elämään.

Yhä laajemman lukijakunnan rakastama Pirjo Tuominen sijoittaa tällä kertaa romaaninsa lähihistoriaan. 1940–50-lukujen nostalgia elää sen sivuilla ja hurmaa myös nuoret lukijat.

Vienan lappeenrantalaisessa kotitalossa asuu monta sukupolvea ja vuokralaisia. Sen turvissa saattaa jopa jatkosodan ankarina aikoina elää onnellisen lapsuuden. Viena on rohkea luonne ja itsenäistyy jo nuorella iällä – on pakko, sillä menetettyään ensin isänsä ja sitten äitinsä hän on suuremman perheen keskellä yksin. Perillistenkatu 10 oli myös kirjailijan oma lapsuudenkoti, ja tarina pohjaa löyhästi kirjailijan omiin kokemuksiin.

Pirjo Tuominen on historiallisen epookkiromaanin tämänhetkinen kruunaamaton kuningatar.

Maaseudun Tulevaisuus

